

10 år
2005–2015

Artsdatabanken

– gjør en forskjell

Bilder forsida:

Rødrev *Vulpes vulpes*

Foto: Peter Trimming via Flickr (CC BY 2.0)

Caloplaca saxicola

Foto: James K. Lindsey via Wikimedia (CC BY-SA 3.0)

Sekstenprikket marihøne *Halyzia sedecimguttata*

Foto: Gilles san Martin via Flickr (CC BY-SA 2.0)

Monarksommerfugl *Danaus plexippus*

Foto: Kim Howell/Shutterstock.com

Denne side:

Løvetann *Taraxacum officinale*

Foto: Jonas John via Flickr (CC BY-SA 2.0)

«I løpet av sine første 10 år har Artsdatabanken etablert seg som en betydelig samfunnsaktør når det gjelder tilrettelegging og formidling av kunnskap om norsk natur. Denne posisjonen er ikke minst et resultat av nært samarbeid med kunnskapsprodusentene, først og fremst de vitenskapelige miljøene i Norge. Artsdatabanken tilbyr bl.a. et oppdatert og lett tilgjengelig kunnskapsgrunnlag for utforming av politikken knyttet til norsk natur.

Artsdatabanken har markert seg som en meget produktiv og leveringsdyktig institusjon, med høy integritet og troverdighet, som også gjør seg stadig mer gjeldende på den internasjonale arena. Jeg gratulerer 10-årsjubilanten og ser fram til nye år der Artsdatabanken fortsetter utviklingen som en viktig brobygger mellom vitenskap og samfunn.»

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen, Kunnskapsminister

Innhold

Direktøren	4
Artsdatabanken blir til	6
Norsk rødliste for arter – et nøkkelprodukt	8
Fremmede arter – en trussel mot naturmangfoldet	10
Artsobservasjoner – kunnskapsdugnad for leg og lærd	12
Artskart – en revolusjon innen deling av data	14
Artsprosjektet – et kunnskapsløft om Norges arter	16
Navneregisteret – kjært barn har mange navn	18
Arter på nett – det digitale leksikon	20
Natur i Norge – et nytt grunnlag for kartlegging av naturtyper	22
Artsdatabanken på banen – også internasjonalt	24
Våre første 10 år	26

«Artsdatabanken
– har gjort
en forskjell.»

*Ivar Myklebust.
direktør Artsdatabanken*

Den 2. januar 2015 var det 10 år siden Artsdatabanken startet sitt arbeid. Med mandat fra Kunnskapsdepartementet og et relativt begrenset budsjett startet arbeidet med å etablere en helt ny institusjon som skulle formidle oppdatert og lett tilgjengelig informasjon om arter og naturtyper. Gjennom innhenting, systematisering og formidling av kunnskap har Artsdatabanken vært en meget viktig brobygger mellom vitenskap og samfunn, og vært en helt sentral brikke i arbeidet med å gi kunnskapen om arter og naturtyper en tydeligere plass i forvaltningen av norsk natur.

Direktøren

Samarbeid gir resultater

For 10 år siden var Artsdatabanken «the new kid in town.» Mange hilste oss velkommen, noen var skeptiske og avventende. Vi har lagt svært stor vekt på ikke å komme i konkurranseforhold til eksisterende institusjoner, men å skape samarbeid og synergier med de naturhistoriske museene, forskningsinstitusjoner, forvaltningsorganer, frivillige organisasjoner m.fl. Det er svært hyggelig å kunne konstatere at vi får mange tilbakemeldinger fra vår omverden om at vi i stor grad har lykket med dette; at forskere vil bidra i våre ekspertkomiteer, at forvaltningen både etterspør og bruker våre

produkter, at institusjoner/organisasjoner vil dele data med oss og at vi har etablert et godt samarbeid med de frivillige organisasjonene når det gjelder rapportering av artsobservasjoner. Samarbeidet med kunnskapsprodusentene har resultert i at store mengder kunnskap og data har blitt mobilisert og er lett tilgjengelig for forvaltningen og andre brukere fra en kilde, og at vår visjon hele tiden har blitt holdt levende: «Artsdatabanken – en felles kilde til kunnskap om naturmangfold.»

En uavhengig posisjon har vært helt avgjørende

Naturmangfold er politikk, naturmangfold skaper følelser! Mange saker som omfatter arter og naturtyper skaper politiske diskusjoner og i noen tilfeller ny politikk. I tillegg er samfunnsdebatten ofte preget av polariserte synspunkter.

Artsdatabanken har en klar policy på at vi ikke tar stilling i konkrete saker om naturmangfold og ei heller kommenterer forvaltning og politikk. Artsdatabanken er en rendyrket kunnskapsformidler, og det har vært avgjørende viktig for troverdighet og tillit til våre produkter og tjenester at vi har en uavhengig posisjon.

Styrking av kunnskapsgrunnlaget

For at Artsdatabanken skal kunne gjøre vår jobb er vi totalt avhengig av at fagmiljøene har kunnskap og kompetanse knyttet til arter og naturtyper. Vi har derfor over tid satt fokus på manglende kunnskap og kompetanse på nasjonalt nivå, og er meget tilfreds med at både politikere og myndigheter har vært lydhøre for behovet for å styrke kunnskapen. Konkrete forbedringer vi har bidratt til er Regjeringens satsinger på Artsprosjektet (etablert i 2009) og Kunnskapsløft for naturen (etablert i 2015). Artsdatabanken har sentrale roller i begge disse satsingene.

Samarbeidet med fagmiljøene

Samarbeid med fagmiljøene har vært selve grunnlaget for Artsdatabankens arbeid og de resultater vi har oppnådd. Artsdatabanken vil rette en stor takk til alle som har bidratt til våre ulike oppgaver. Vi vil også takke ledelsen hos de involverte fagmiljøene for den gode dialogen vi har hatt, og for at uunnværlig spisskompetanse har blitt stilt til rådighet for vårt arbeid.

I posisjon for flere oppgaver

Som direktør i Artsdatabanken gleder jeg meg over det vi har skapt i samarbeid med forvaltning, forskning og organisasjoner. Det er spesielt gledelig at våre vitenskapelig baserte produkter og IT-verktøy er etterspurte og har en sentral plass i vårt arbeid med å styrke kunnskapen om mangfoldet i naturen.

Jeg gleder meg også stort over at vi har lyktes å lage et godt team internt i Artsdatabanken. Det har vært en fryd å arbeide sammen med dedikerte medarbeidere som setter samhandling og resultatorientering i fokus.

De 10 første årene med Artsdatabanken har tydelig dokumentert at det var et godt grep av våre myndigheter å etablere en uavhengig kunnskapsformidler på naturmangfoldområdet. I de kommende 10 år bør potensialet og nytteverdien som ligger i Artsdatabankens posisjon utnyttes i enda større grad. Det blir stadig tydeligere, både nasjonalt og internasjonalt, at det trengs et tydelig skille mellom produksjon/formidling av kunnskap og myndighetsutøvelse.

Artsdatabanken blir til

Artsdatabanken ble opprettet på et tidspunkt da det hadde tvunget seg fram et behov for en institusjon som kunne skaffe til veie lett tilgjengelig kunnskap om naturmangfold i Norge og som samtidig hadde høy troverdighet og legitimitet.

Politisk gjennomslag rundt årtusenskiftet

Opp gjennom 1990-tallet var det stadig flere som tok til orde for å etablere en artsdatabank i Norge, med det primære formål å styrke en kunnskapsbasert forvaltning av det biologiske mangfoldet i Norge. Mange viste bl.a. til at Sverige allerede i flere år hadde hatt sin ArtDatabank som en kunnskapsbank om arter og naturtyper i Sverige.

Det politiske gjennomslaget kom rundt årtusenskiftet. I Innst. S. nr 150 (1997–98) om miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling og Innst. S. nr 256 (1999–2000) om regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand ba Stortinget om at Regjeringen etablerer en artsdatabank:

«...det må etableres en artsdatabank (for eksempel etter mønster fra Sverige), slik at vi får en samlet kunnskapsbase over alle arter.»

Regjeringen fulgte opp i St.meld. nr. 42 (2000–2001) om biologisk mangfold og sektoransvar. Her var det utarbeidet mandat for Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold, herunder etablering av en artsdatabank. Arbeidet med en artsdatabank skulle starte opp i 2001 og innen 2003 skulle den være etablert og i drift.

Effektivt utredningsarbeid i 2001

Arbeidet med etablering av Artsdatabanken ble ledet av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF). Våren 2001 etablerte departementet, i samråd med Miljøverndepartementet, en bredt sammensatt og hurtigarbeidende arbeidsgruppe med 16 medlemmer. Arbeidsgruppen ble ledet av daværende underdirektør Vidar Horsfjord i KUF og fikk i oppgave å legge fram forslag til bl.a. den kommende artsdatabankens mandat, forhold til brukerne, ressursbehov, finansiering og organisering.

Artsdatabanken legges til Trondheim

På en pressekonferanse høsten 2001 kunngjorde statsråd Trond Giske at den nye Artsdatabanken skulle lokaliseres til Trondheim, med sine sterke fagmiljøer innen biologisk mangfold. Den politiske beslutningen om lokalisering skapte reaksjoner fra miljøer som hadde håpet på et annet resultat. Denne støyen la seg imidlertid raskt, og det er tilfredsstillende å konstatere at Artsdatabankens samarbeid med alle relevante fagmiljøer i Norge har hatt en meget positiv utvikling i årene som har gått siden oppstarten.

Administrativ tilknytning til NTNU

Uavhengighet og organisatorisk enkelhet var viktige prinsipper da Artsdatabankens organisering ble fastlagt. Det ble valgt en løsning som innebærer at Artsdatabanken er et nasjonalt fellesforetak, en organisering som er hjemlet i Lov om universiteter og høyskoler. Dette innebærer at Artsdatabanken er administrativt knyttet til NTNU, men samtidig er budsjett- og styringsmessig uavhengig av universitetet. Artsdatabanken har sitt eget styre med totalansvar for virksomheten. Styret er oppnevnt av og rapporterer direkte til Kunnskapsdepartementet (KD). Det er liten tvil om at tilknytningen til KD er med på å bidra til at Artsdatabanken har høy troverdighet og legitimitet.

Styret oppnevnes og direktør tilsettes

Artsdatabankens første styre ble oppnevnt ved årsskiftet 2003/2004. NTNU stilte lokaler til rådighet i den gamle fylkesmannsboligen i Elvegt. 17, idyllisk beliggende ved Nidelvens bredd. Artsdatabanken flyttet sommeren 2013 til helt nye lokaler i «NINA-huset» på NTNUs hovedcampus på Gløshaugen.

Store deler av 2004 gikk med til å få på plass direktør, utforming av avtaleverk med NTNU og begynnende arbeid med Artsdatabankens første rødliste for arter. Styret besøkte også den svenske ArtDatabanken for å høste erfaringer.

Styret tilsatte Ivar Myklebust som direktør. Han tiltrådte i januar 2005, og med det kom Artsdatabanken over i den første driftsfasen. Budsjettet det første året var på 9,8 mill. kr. mens det 10 år etter er nær 70 mill. kr. Dette er med på å illustrere den rivende utviklingen Artsdatabanken har vært gjennom i disse årene. Dette fortelles det mer om andre steder i dette jubileumsskriftet.

«For oss har det vært en stor glede og et privilegium å få være med i oppbyggingen og utviklingen av Artsdatabanken, en institusjon med stor samfunnsnytte og dedikerte medarbeidere.»

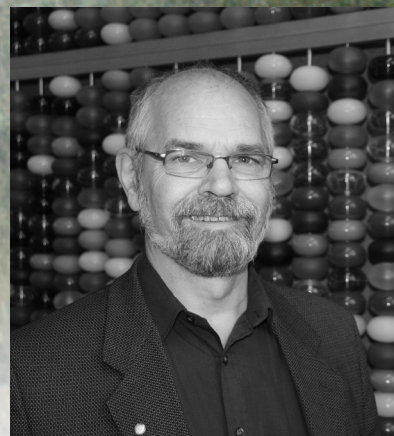
Karl Baadsvik, Stein Lier-Hansen og Bror Yngve Rahm

Karl Baadsvik
2004–2007

Stein Lier-Hansen
2008–2013

Bror Yngve Rahm
2014–

«Rødlista for arter er trolig en av de mest siterte publikasjoner om norsk natur. For Miljødirektoratet er Rødlista et svært viktig verktøy i forvaltningen av arter.»

Ellen Hambro,
Miljødirektoratet

Norsk rødliste for arter – et nøkkelprodukt

En av de første oppgavene Artsdatabanken tok fatt på etter etablering i 2005 var å lage en rødliste for Norge basert på en nyutviklet metode utarbeidet av Den internasjonale naturvernunionen (IUCN) på begynnelsen av 2000-tallet. Dette var første gang en norsk rødliste ble utarbeidet basert på en mer kvantitativ metodikk knyttet til risiko for utdøing, og av en aktør uavhengig av forvaltningen eller interessegrupper.

Viktig samarbeid med den svenske ArtDatabanken

Den første Rødlista fra Artsdatabanken ble lagt fram i 2006, og mye skulle på plass på kort tid før den kunne publiseres. I denne fasen var samarbeidet med ArtDatabanken i Sverige svært viktig. Sverige publiserte ny versjon av sin rødliste for arter i 2005 og hadde omfattende erfaring i bruk av IUCN sine nye kriterier. Ansatte fra ArtDatabanken bisto ved kursing av de norske ekspertkomiteene, og det var også direkte kontakt mellom norske og svenske eksperter i dette arbeidet.

Kriteriene for rødlisting

Norsk rødliste for arter er en oversikt over arter som er vurdert å ha en risiko for å dø ut fra Norge. Artene er gruppert og rangert i ulike kategorier, og hver kategori sier noe om hvor høy risiko artene har for å dø ut, hvis de rådende forhold vedvarer.

Rødlista inneholder både arter som har store populasjoner og arter som er fåtallige. En stor andel av artene på Rødlista kjenntegnes ved at populasjonen minker i antall, vanligvis som følge av en menneskeskapt reduksjon av area-

let eller kvaliteten på leveområdene. Leveområdene kan være begrensede eller fragmenterte. Vanligvis er det en kombinasjon av flere av disse faktorene som fører til at en art står på Rødlista. Det er et fåtall arter som står på Rødlista utelukkende fordi de er sjeldne.

Over 100 eksperter med i arbeidet

Det var helt sentralt for Artsdatabanken å involvere et bredt spekter av vitenskapelige institusjoner i arbeidet med den første Rødlista. For å gjennomføre arbeidet ble det høsten 2005 opprettet 23 ekspertkomiteer med over 100 representanter som i hovedsak var tilknyttet våre universiteter/universitetsmuseer eller andre nasjonale forskningsinstitusjoner.

Arbeidet med Rødlista 2006 var intensivt og ressurskrevende, men engasjement og vilje til bistand fra faginstusjoner og eksperter var stort. Uten denne innsatsen ville det ikke vært mulig å lansert «Norsk rødliste for arter 2006.» Her var det gjort rødlistevurderinger for 18 500 arter for Norges fastland og norske havområder, samt for 212 arter for Svalbard.

Rødlista fra 2010 – også med påvirkningsfaktorer

Den andre Rødlista for arter ble lansert i 2010. Nå hadde antallet vurderte arter økt til over 21 000 for fastlandsdelen av Norge og norske havområder og til 270 arter for Svalbard. Samtidig med utarbeidelsen av Rødlista 2010 ble også omfattende informasjon om rødlisteartene sin habitattilknytning og viktige påvirkningsfaktorer sammenstilt. Dette gjorde det mulig å utarbeide boken "Miljøforhold og påvirkninger for rødlistearter" som ble presentert samtidig med Rødlista 2010. Denne boka presenterer en sammenstilling av viktige miljøforhold for ni hovedtyper av natur i Norge (inkl. Svalbard), og de faktorer som påvirker de rødlistede artene.

Veien videre

Foreløpig siste utgave av Norsk rødliste for arter lanseres i Oslo 18. november 2015. 21 402 arter er vurdert, og Rødlista har blitt et svært viktig kunnskapsgrunnlag for forvaltningen av norsk natur.

Arbeidet med rødlisting av arter har satt fokus på behovet for mer kunnskap om artsmangfoldet. Heldigvis ser vi de siste årene en økt innsats i arbeidet med kartlegging av arter i Norge, bl.a. gjennom Artsprosjektet. Det er imidlertid fortsatt mye vi ikke vet om arter sin forekomst og ikke minst om de mer langsiktige endringer som skjer for vårt mangfold av arter. Det pågår omfattende endringer i vår natur som både er knyttet til direkte menneskelig aktivitet (f.eks. sentralisering og økning av befolkning, drift av jordbruks- og skogbruksarealer), og som mer indirekte effekter av vår aktivitet (f.eks. endringer i klima, forurensning). I den sammenheng er behovet for mer presis kunnskap om arters krav til leveområder og om endringer i bestandsstørrelser særlig viktige for at framtidige rødlistearter skal kunne levere sikrest mulig informasjon til de som har ansvaret for norsk naturforvaltning.

«Rødlista for marin fisk har fått relativt rask og stor betydning for økosystembasert fiskeriforvaltning ved å dokumentere status til alle fiskearter i norsk fauna. Den har blitt et viktig verktøy for en bredere forvaltning av marine ressurser, og er inkludert i Fiskeridirektoratets bestands- og forvaltningstabeller som oppdateres hvert år. Rødlisten gir et objektivt og kunnskapsbasert grunnlag for bedre å kunne prioritere forskningsoppgaver og forvaltningstiltak for all marin flora og fauna, og ikke bare de kommersielt viktigste artene.»

Kjell Nederaas,
Havforskningsinstituttet

Fremmede arter – en trussel mot naturmangfoldet

I løpet av 10 år har Artsdatabanken spilt en avgjørende rolle for at samfunnet har fått mer kunnskap om fremmede arter. Vi har sammenstilt oppdaterte oversikter over fremmede arter som er påvist i Norge. I samarbeid med fageksperter har vi utviklet metodikk for økologiske risikovurderinger av fremmede arter og lagt frem resultater fra slike vurderinger.

Artsdatabanken har bidratt til økt kunnskap

Fremmede arter er arter som har blitt spredd til nye områder ved hjelp av mennesket, og regnes i dag som en av de største truslene mot verdens biologiske mangfold. Artsdatabanken har gjennom sitt arbeid sørget for at vi har oversikt over hvilke arter som er fremmede i Norge, når og hvordan kom de hit til landet, hvor de er spredt og etablert, og hvilken risiko de utgjør for vår hjemlige natur. Artsdatabanken har ved flere anledninger hatt registreringskampanjer på fremmede arter, og det er fra flere hold gjort en stor innsats med innhenting av ny kunnskap.

Vurdering av økologisk risiko

Å vurdere den økologiske risikoen til en fremmed art innebærer å foreta en analyse av artens negative effekter på hjemlig natur. Det er viktig å vurdere både invasjonspotensial (etablering og spredning) og økologisk effekt (på arter, naturtyper og overføring av gener og patogener) og formidle resultatene på en lett tilgjengelig måte. Artsdatabanken har løst dette ved å tilrettelegge en søkbar tjeneste der man kan finne informasjon om bakgrunnen for hver arts risikovurdering m.m.

Nybrottsarbeid

I mangel på en internasjonal anerkjent metode for økologisk risikovurdering av fremmede arter, utviklet vi i samarbeid med utvalgte eksperter en kvalitativ metode i 2007. Den gangen ble det risikovurdert 217 arter som ble plassert i 3 kategorier (høy, ukjent og lav risiko). Norsk svarteliste 2007 var den første offisielle oversikten over vurderinger av økologiske risiko av fremmede arter, og den gang den mest omfattende oversikten over fremmede arter i Norge. Artsdatabanken var tydelig på at det var behov for å utvikle metoden ytterligere for å få fram mer nyanserte vurderinger.

I 2012 ble oversikten over fremmede arter oppdatert. En ny metode utviklet ved Senter for bevaringsbiologi ved NTNU med gode innspill fra flere vitenskapelige miljøer ble lagt til grunn for nye risikovurderinger. Den nye metoden er langt på vei kvantitativ. Fordelen med dette er at det reduserer subjektiviteten til ekspertene, og resultatene er etterprøvbare. Med 48 fageksperters med på laget ble 'Fremmede arter i Norge - med norsk svarteliste 2012' lansert. Samtlige 1180 reproduserende fremmede arter i Norge ble risikovurdert og plassert i 5 kategorier (svært høy, høy, potensielt høy, lav og ingen kjent risiko).

«Fremmede arter er i ferd med å innta stadig større deler av norsk natur. Med noen få unntak, slik som mårhund og kongekrabbe, har de fått altfor lite oppmerksomhet inntil arbeidet med svartelister begynte. Artsdatabankens prioritering av å registrere og risikovurdere disse fremmede artene kan være med på å sikre at vi fortsatt har norsk natur, og ikke bare internasjonal natur, i framtida.»

Reidar Elven,
Naturhistorisk museum

«For at vi i forvaltningen skal kunne jobbe med fremmede arter, er det to viktige ting som må være på plass: vi må ha kunnskap om artene og vi må vite hvor de er. Derfor bruker vi i Fylkesmannen i Oslo og Akershus Artskart, Artsobservasjoner og svartelista på nett nesten hver dag.»

Catrine Curle,
Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Artsobservasjoner

–kunnskapsdugnad for leg og lærd

I 2008 lanserte Artsdata-banken et rapporterings-system for arter, kalt Artsobservasjoner. Målet var å involvere amatører og profesjonelle i å registrere forekomst og utbredelse av arter i Norge. Artsobservasjoner har vært en formidabel suksess, og det er nå lagt inn over 13 mill. observasjoner av arter.

Alle kan bidra

Artsobservasjoner er en stor kunnskapsdugnad som involverer leg og lærd i kartlegging av arter i Norge. Gjennom tjenesten kan alle registrere sin funn/observasjoner, og dermed bidra til mer kunnskap om forekomst og utbredelse av arter i Norge. Siden lanseringen har mengden rapporterte funn og observasjoner økt hurtig. Pr. i dag bruker 9500 rapportører tjenesten, og i snitt rapporteres 4800 observasjoner hver dag.

Samarbeid med SABIMA

Tjenesten driftes av Artsdatabanken i samarbeid med SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold). SABIMA har et viktig ansvar for kvalitetssikring av data som rapporteres, og mange dyktige mennesker i SABIMAs medlemsorganisasjoner validerer artsfunn.

«Den kunnskapsoppbyggingen om arter som har skjedd i Artsobservasjoner er uten sidestykke i Norge, og vekker også oppsikt globalt. Det er en kraftig håndrekning til arbeidet med å ha kunnskap om og stanse tapet av biologisk mangfold i Norge. Rapportssystemet har vært spesielt suksessfullt for fugler som står for 9 av 10 funn i databasen. Årsakene til denne suksessen er et tillitsfullt og godt samarbeid med NOF om validering, support, drift og videreutvikling av systemet. Ved å fortsette langs denne linjen er potensialet for videre økt suksess stort. Gjennom Artsobservasjoner er NOF nå den klart viktigste leverandøren av lett tilgjengelig stedfestet informasjon om biologisk mangfold i Norge.»

Kjetil Solbakken,
NOF

Allsidig bruk og god kvalitetskontroll

I tillegg til at Artsobservasjoner er et godt system for folkelig medvirkning, fungerer tjenesten som digital felt-dagbok og et diskusjonsforum for sine mest aktive brukere. Artsobservasjoner brukes også til rapportering av resultater fra kartlegging av arter i regi av det offentlige. En viktig forutsetning for at observasjonene skal ha god kvalitet, er at det er mange som kan se andres observasjoner og frivillig bidra til kvalitetsheving.

En viktig kunnskapskilde

Artsobservasjoner anvendes i økende grad av forvaltningen og er i dag en integrert del av kunnskapssystemene som anvendes av naturforvaltningen på ulike nivåer. Artsobservasjoner er dessuten en av de store kilde-databasene til tjenesten Artskart, som inneholder det aller meste av tilgjengelig digital informasjon om forekomster av arter i Norge. Artskart er et viktig verktøy i natur- og areal-forvaltningen, og brukes også av forskning og næringsliv. Resultatene fra Artsobservasjoner har med andre ord stor betydning for kunnskapen om naturmangfoldet i Norge. Det hadde rett og slett vært mange hvite flekker på kartene uten feltarbeidet og innsatsen fra de frivillige.

Artsobservasjoner er et godt eksempel på det som internasjonalt kalles «Citizen Science» og som innebærer en folkelig medvirkning i data-innsamling.

«Artsobservasjoner ble raskt et viktig og populært verktøy for de mange tusen dyktige amatørbiologene som bruker mye av sin fritid på å lete etter arter i norsk natur. Det er et verktøy både for å holde rede på egne funn, men ikke minst også for å gjøre de tilgjengelig – slik at de kan brukes i forvaltning og forskning. Høsten 2015 vil antall registrerte funn overstige 13 millioner, noe som er mer enn alle faginstusjoner har samlet på over 100 år. Materialet i Artsobservasjoner er samlet inn av folk med høy kompetanse, integritet og kjærlighet til feltbiologien og holder høy kvalitet. Det er motiverende for amatørerne å vite at arbeidet de gjør bidrar til at vi kan oppdage, følge og forstå trender, og at vi kan ta bedre vare på naturmangfoldet vårt.»

Christian Steel,
SABIMA

Artskart

– en revolusjon innen deling av data

Arbeidet med Artskart har bidratt til en revolusjon i arbeidet med deling av data. Holdningene til å dele data er i dag svært positive i forhold til det de var da Artsdatabanken startet arbeidet i 2005. Data i Artskart er åpent og fritt tilgjengelig for alle.

En rivende utvikling

Artskart er Artsdatabankens internettportal for distribusjon av stedfestede artsdata. Fra en beskjeden begynnelse i 2007, med 3 mill. stedfestede data om 12 000 arter fra 10 norske institusjoner, har Artskart nå vokst til over 20 mill. artsfunn for over 31 000 arter fra 34 norske, samt en rekke utenlandske kildeinstitusjoner. Målsettingen har vært at alle digitale stedfestede data om arter skal være tilgjengelig i samme grensesnitt. Daglig hentes data fra 140 ulike større eller mindre kilde-databaser. Prinsippet er at alle dataene kvalitetssikres i kildedatabasene, at kildeinstitusjonen er ansvarlig for kvaliteten og at Artsdatabanken høster dataene daglig for at brukerne hele tiden skal få ferskvare.

Samarbeidet med GBIF er viktig

Artskart er realisert gjennom et godt samarbeid mellom Artsdatabanken, GBIF-Norge og dataeierne. Alle dataene er kodet etter den internasjonale standarden som brukes i GBIF, Darwin Core Archive. Dette muliggjør at vitenskapelige miljøer både nasjonalt og internasjonalt kan anvende norske data til forskningsformål.

Et bredt spekter av brukere

Alle norske universitetsmuseer, regionale museer, forskningsinstitusjoner, konsulentfirmaer og frivillige distribuerer data gjennom Artskart. Artsobservasjoner er den største enkelt-databasen som bidrar til Artskart. Artskart har i betydelig grad økt tilgjengeligheten av data om arters leveområder for beslutningstakere i forvaltningen, for den naturinteresserte allmennhet og forskningen. Dataene brukes i natur- og arealforvaltningen som en viktig kunnskapskilde i saker etter naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven, som fakta-kilde i miljøsertifiseringer og som datakilde for forskning og miljøanalyser.

Mange brukere anvender Artskart enten direkte på nettstedet, eller de kobler dataene i Artskart opp til egne systemer og karttjenester gjennom kontinuerlig datastrøm. Gjennom en egen Artskart-applikasjon kan dataene også leses på mobiltelefoner, nettbrett og lignende.

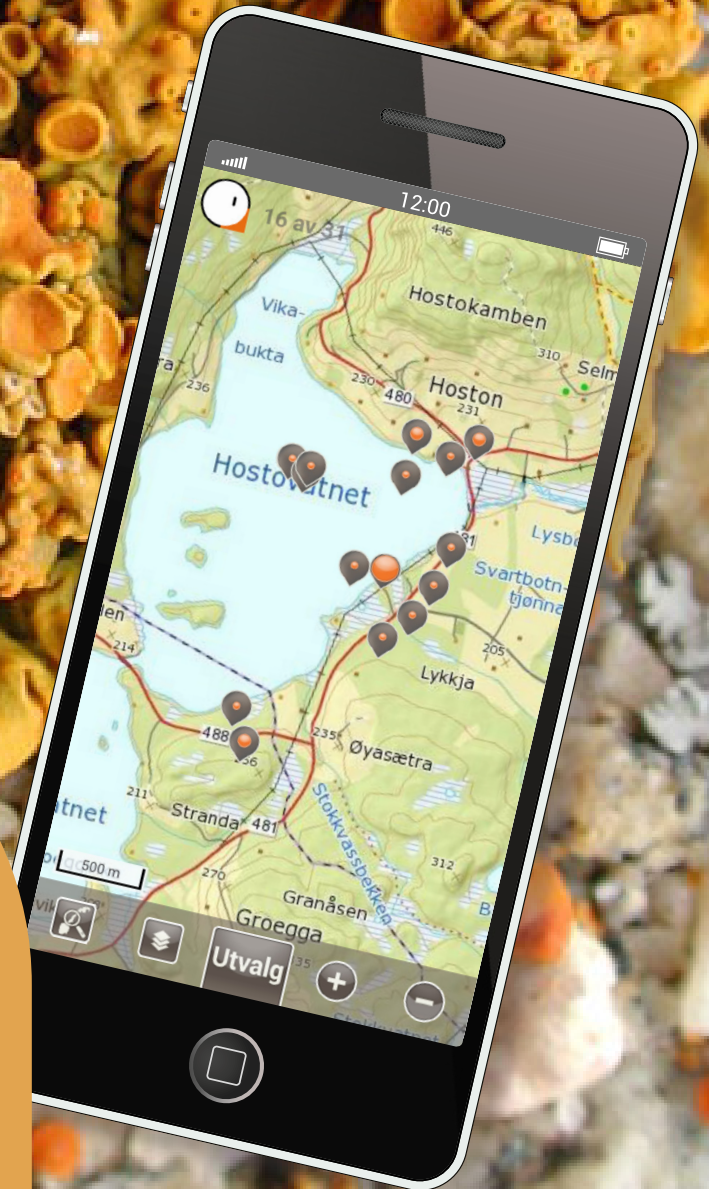

«Artskart har stor betydning for de som trenger stedfestet informasjon om arter. Dette har vært et etterlengtet verktøy. Miljødirektoratet benytter også Artskart som kilde for visning av arter av nasjonal forvaltningsinteresse i vår Naturbase.»

Jørund Braa,
Miljødirektoratet

«Skogbruket har gjennom miljøstandarder forpliktet seg til å ta hensyn til arter som er truet på den norske Rødlista. Som biologisk rådgiver i skogbruket har jeg opplevd en vellykket integrering av Artskart i skogeierne egne digitale plankart. I motsetning til for 10 år siden, sjekkes i dag alle skogshogster i Norge mot Artskart, og dette gjør skogbruket til en av de største brukerne av Artskart i Norge. Artskart har derfor revolusjonert tilgangen på vesentlige data for skogbruket.»

Reidar Haugan,
skogkonsulent, Norsk institutt for bioøkonomi

«Skal vi ta vare på artene, må vi vite hvilke arter vi har og hvor de lever. Artsprosjektet har gitt oss kunnskap om en rekke nye arter og arter vi visste lite om fra før.»

Lene Lyngby,
Klima- og miljødepartementet

Artsprosjektet

– et kunnskapsløft om Norges arter

Artsprosjektet ble etablert fordi vi har mangelfull kunnskap om artsmangfoldet i Norge. Prosjektet ble offisielt åpnet i 2009, i samarbeid med et tilsvarende prosjekt i Sverige. Med etableringen av Artsprosjektet var en hjørnestein på plass i arbeidet med å styrke kunnskapen som skal ligge til grunn for forvaltningen av norsk natur. Målet med Artsprosjektet er å tette kunnskapshull gjennom en målrettet kartlegging av artsmangfoldet.

Et betydelig kunnskapsløft allerede

Ennå kan så mange som en av fem arter i Norge ikke være oppdaget, og selv for mange av de artene vi kjenner til er kunnskapen dårlig. Men i løpet av de snart syv årene som har gått siden Artsprosjektet ble etablert, har det allerede skjedd et formidabelt kunnskapsløft om enkeltarter og økosystemer og om godt kjente og dårlig kjente arter. Siden kartleggingen startet for fullt i 2010 og fram til i dag, er det funnet nærmere 2200 nye arter som ikke tidligere har vært registrert i Norge. Av disse er trolig en fjerdedel nye for vitenskapen.

Kompetanseløft og vitalisering av fagmiljøer

Den omfattende kartleggingen av arter som er satt i gang har vært en viktig faktor som har bidratt til en sterk vitalisering av fagmiljøer som arbeider med tema innenfor biosystematikk. De fleste naturvitenskapelige forskningsmiljøer i Norge, og et stort antall studenter, teknikere, forskere og eksperter, er engasjert i arbeidet. Det er etablert et bredt samarbeid mellom relevante fagmiljøer i inn- og utland.

Dette bidrar til å styrke den faglige kompetansen i Norge.

Forskerskolen

Et særlig viktig tiltak for å styrke kompetanseoppbyggingen har vært etableringen av forskerskolen i biosystematikk (ForBio). ForBio ble startet i 2010 som et nettverk av norske og svenske universiteter og inkluderer nå alle nordiske land. Den har i løpet av en fem-års periode bygd opp et rikholdig tilbud av praktiske og teoretiske kurs, med internasjonalt anerkjente kursholdere.

Synergier og samarbeid

Kartleggingen av arter foregår i de fleste habitater, fra dyphavsletter til høyfjellsområder, og det bygges opp gradvis bedre kunnskap om hvilke arter som finnes i Norge, hvor i landet de finnes, og i hvilken naturtype de lever. Dette er viktige bidrag til en kunnskapsbasert forvaltning og bidrar blant annet til å styrke faggrunnlaget for rødlistevurderinger. Gjennom Artsprosjektet hentes det ut synergier med øvrig kartlegging og forskning, særlig innenfor den marine kartleggingen hvor selve innsamlingen

av materiale ofte er svært kostnads-
krevende. I Artsprosjektet blir
materiale fra MAREANO, det Svenska
Artprosjektet og miljøundersøkelser fra
kommuner, industri og petroleums-
virksomhet videre bearbeidet og
identifisert, og kunnskapsgrunnlaget
styrkes.

DNA- strekkoder

I samarbeid med den nasjonale infra-
strukturen Norwegian Barcode of Life
(NorBOL) bidrar Artsprosjektet også
til at DNA-strekkoder fra norske arter
inngår i oppbyggingen av et globalt
DNA-referansebibliotek. Denne infra-
strukturen vil i et lengre perspektiv bli
et sentralt verktøy for en rekke anven-
delse av artsinformasjon i samfunnet.
Artsprosjektet har, og vil framover
fortsette å være, en viktig bidragsyter
i utviklingen av nasjonale infra-
strukturer innen navn og taksonomi,
stedfestet informasjon og referanse-
samlinger. Det er bare å glede seg til
fortsettelsen.

«Norwegian Barcode
of Life (NorBOL) har som mål å
lage et kvalitetssikret referansebibliotek
med DNA-strekkoder fra 20 000 norske arter
innen 2018. Prosjektet startet med støtte fra Arts-
prosjektet i 2010 og er i dag også finansiert gjennom
Norges forskningsråds Infrastrukturprogram. En av de
største utfordringene for NorBOL er å få tak i nok dyr, planter
og sopp med kvalitetssikrede artsbestemmelser og funndata.
Det gode samarbeidet vi har med kartleggingsprosjekter
finansiert av Artsdatabanken er derfor helt nødvendig om
NorBOL skal nå de ambisiøse målene vi har satt oss. Vi
er svært glade for resultatene som samvirket mellom
NorBOL og Artsprosjektet har gitt så langt og ser frem
til videre samarbeid i årene som kommer.»

*Torbjørn Ekrem,
NorBOL*

«For at
samfunnet skal kunne
forstå hvor viktig biologisk mangfold
er, må vi være i stand til å beskrive og sette
navn på dette mangfoldet. For å gjøre dette trenger
vi å finne ut hva mangfoldet består av og forstå hvor-
dan det har utviklet seg og kan endre seg i fremtiden. Dette
krever aktive forskningsmiljøer innenfor biosystematikk med
en kritisk masse for å oppnå kvalitet og bredde, og slik at alle
organismegrupper dekkes. Artsprosjektet har bidratt til å gjøre
dette mulig ved sin langsiktige støtte til ForBio - Forskerskole i
biosystematikk. Denne støtten har gjort det mulig for ForBio å
organisere 55+ kurs for 700+ deltakere i de siste fem årene.
Temaene spenner fra grunnleggende taksonomi til ekspertkurs
om enkelte organismegrupper, samt dyptpløyende teoretiske
og metodiske kurs. Kursene er sentrale for utdannelsen
av en ny generasjon spesialister i biologisk mangfold,
klare til å møte samfunnets behov.»

ForBio

Navneregisteret – kjært barn har mange navn

Da Artsdatabanken ble etablert ble det tidlig klart at det måtte etableres et navneregister som holder orden på navnene til alle artene som er påvist i Norge. Registeret, som kalles Artsnavnebasen, er i dag navnekilden for alle produkter og tjenester fra Artsdatabanken, samtidig som det er et fundamentalt verktøy for alle med behov for artsnavn.

Mange navn på samme art

Folk flest er naturlig nok mest kjent med de norske navnene på artene som omgir oss, mens fagpersoner ofte benytter de vitenskapelige navnene. En art kan ha mange norske navn på grunn av mange ulike dialekter og tradisjonell bruk – for eksempel matlaging og folkemedisin. Det vitenskapelige navnet – som er på latin eller latinisert – er entydig i langt større grad.

Et møysommelig arbeid

Det har vært en lang og krevende prosess å samle inn navnene på alle artene som er påvist i Norge. Underveis er det sørget for at all navne-data er kvalitets-sikret hos et stort antall fagekspert på navn, navngiving

og klassifisering. Navneregisteret Artsnavnebasen inneholder i dag vitenskapelige navn på over 44 000 arter som vi vet har vært observert i Norge en eller flere ganger siden kartleggingen av naturen vår startet. Mange av navnene som biskop Johan Ernst Gunnerus (1718–1773) og svenske Carl von Linné (1707–1778) etablerte da de oppdaget og beskrev nye arter på sine reiser rundt i Norge, er fremdeles like aktuelle!

«Artsprosjektet har frembragt enorme mengder med kunnskap om en rekke organisme-grupper som har vært mer eller mindre dårlig kjent. Prosjektet har ikke bare bidratt til oppdagelsen av flere hunder nye arter for Norge og vitenskapen som er et mål i seg selv, men vel så viktig er kanskje den effekten prosjektet har hatt på interessen for artsmangfoldet i samfunnet. Dette har sørget for økt forståelse for mangfoldets skjønnhet, funksjon og nytte, som igjen gir et bedre grunnlag for forvaltning av naturen hos beslutningstagere og blant folk flest.»

Frode Ødegaard,
Norsk institutt for naturforskning

Flere norske navn på arter

En hel del arter mangler norske navn. Fagekspertene har foreslått navn til mange navnløse arter og har revidert en del gamle navn. Språkrådet har vært en god støttespiller og har i tillegg bidratt stort med å 'oversette' navn til nynorsk. Ett norsk navn pekes ut som det anbefalte navnet på hver av målformene, men navneregisteret kan være et hjem for alle gamle og nye navn fra hele Norge.

Ryggraden

Artsnavnebasen utgjør ryggraden i Artsdatabankens informasjon og kommunikasjon om artsmangfold, og navn legges stadig inn etter som nye arter blir oppdaget. Vi snakker egentlig om et kontinuerlig oppdateringsarbeid.

«Rikdom på tradisjonelle arts-nemningar er eit teikn på nærleik til skapningane ikring oss. Bruk av nemningar på morsmålet heng saman med stabil og omfattande kommunikasjon på eit område i språksamfunnet. Den norske språk-arven knytt til flora og fauna er difor verd å halda ved lag, justera og utvikla vidare parallelt med den internasjonale nomenklaturen, anten målet er å nærma seg naturen, forvalta han meir effektivt eller begge delar.»

Marit Hovdenak,
Språkrådet

«Noe av det viktige med Artsdatabankens arbeid med artsnavn er at Artsdatabanken snakker samme språk som museumssamlingene. Samkjøring av registre, rydding i synonymer etc. gjør at vi som stor dataleverandør mener det samme som Artsdatabanken med et bestemt vitenskapelig navn. Samkjøringen har også gitt oss gode muligheter for å vise informasjonen om våre objekter på web. Vi har også fått til gode oppdateringsrutiner for noen grupper (heia soppfolka!) mellom museumsdatabaser og Artsnavnebasen. Det har også vært viktig for alle at Artsdatabanken har allokert ressurser til arbeidet med Artsnavn. Det har gitt arbeidet prioritet hos en del nøkkelpersoner som ellers ikke setter av tilstrekkelig tid til dette.»

Solveig Bakken/Tommy Prestø,
NTNU Vitenskapsmuseet

Arter på nett

– det digitale leksikon

Arter på nett er Artsdatabankens kilde til kvalitetssikret informasjon om arter. Tekst, bilder av høy kvalitet, nøkler og kart – alt samlet på ett sted! Arter på nett representerer en ny løsning for presentasjon av artsinformasjon – både med hensyn til kunnskapsformidling og teknologien som ligger bak løsningen.

Høyt ambisjonsnivå

Arter på nett er en gavepakke til alle som vil vite mer om arter. Her skal det på sikt finnes kvalitetssikret og oppdatert informasjon om alle de 44 000 artene som vi nå vet finnes i Norge. Per november 2015 er det publisert eller under produksjon kunnskap om mer enn 2600 arter.

De viktige kunnskapsprodusentene

Artsdatabankens mål er å engasjere fagmiljøene gjennom en «inndata-portal» som gjør det enkelt og inspirerende å legge inn data, og å holde informasjonen oppdatert. Arter på nett er forankret i forskningsinstitusjonene ved at fagpersoner er redaktører og bidrar slik til å kvalitetssikre informasjonen for sine respektive artsgrupper. Artsdatabanken stiller den tekniske infrastrukturen til rådighet for kunnskapsprodusentene, mens disse bidrar med kunnskapen om artene inn i satsningen. Kunnskapsprodusentene eier og forvalter selv dataene sine i Arter på nett.

Arter på nett - for hvem?

Ved å systematisere og gjøre kunnskapen som finnes om våre arter lett tilgjengelige på nett og med åpne lisenser, er Arter på nett et verktøy som kan brukes av flere målgrupper:

- Her får bl.a. naturinteresserte skoleelever og studenter informasjon om hvordan artene ser ut gjennom bilder og filmsnutter.
- Forvaltningen kan hente ut data som legger grunnlaget for en kunnskapsbasert forvaltning, og i Arter på nett kan bilder, kartdata, rødlistestatus og tekstlig informasjon hentes ut samlet
- Forskere kan hente ut systematiserte data, og de digitale nøklene vil lette opplæringen og øke rekrutteringen av en ny generasjon taksonomer. Ekspertene kan bruke dette som et verktøy til å systematisere egne data, dele disse og også knytte kontakter i inn- og utland

Samarbeid mellom
Artsdatabanken og Naturhistorisk
museum, Universitetet i Oslo,
om Arter på nett

«I 2009 ga Artsdatabanken økonomisk støtte til bokprosjektet «Norges sommerfugler» som ble utgitt av Naturhistorisk museum og Norsk entomologisk forening. Dette ble startskuddet til et samarbeid mellom Artsdatabanken og NHM som etter hvert resulterte i Arter på nett. Artsdatabanken fikk tilgang til bildematerialet fra boka, over 1500 sommerfuglbilder tatt av Vladimir Kononenko, og kort tid etter startet NHM og Artsdatabanken et samarbeid om utviklingen av en nettbasert sommerfuglpresentasjon basert på materialet fra boka. Sommerfuglsiden ble lansert i 2014. Etter hvert har samarbeidet blitt utvidet til å omfatte en presentasjon av alle insektordenene, samt en presentasjon av Norges øyentstikkere. En viktig del av samarbeidet har vært å utvikle formen på nettsidene og ikke minst bestemmelsesnøkklene. Her har vi hatt mange innspill, og vi ser at Artsdatabanken har vært lyttende og positive til våre forslag. Det har vært spennende å være med å bidra til form og innhold på sidene. Vi er overbevist om at de i framtida vil bli en svært viktig del av kunnskapsformidlingen om biologisk mangfold i Norge.»

Hallvard Elven, Leif Aarvik
Naturhistorisk museum

«Naturen er variasjon og mangfold. Vi trenger gode verktøy for å beskrive naturen etter objektive kriterier. Natur i Norge er et slikt verktøy. Det gir oss felles begreper og et system for å beskrive og avgrense natur.»

*Kristin Thorsrud Teien,
Klima- og miljødepartementet*

Natur i Norge – et nytt grunnlag for kartlegging av naturtyper

Naturtyper inngår som en viktig del av Artsdatabankens virksomhet. Da Artsdatabanken ble opprettet var naturtypebegrepet tatt i bruk av flere, særlig i naturforvaltningen. Begrepenes innhold og definisjoner var imidlertid uklare og savnet en felles vitenskapelig plattform på tvers av fagområdene. Dette har Artsdatabanken sørget for å få gjort noe med, og i dag har vi fått et helhetlig og allment akseptert system.

En umulig oppgave?

Hvordan skulle Artsdatabanken håndtere et relativt uklart faglig tema som naturtyper? For å komme i gang med dette ble det høsten 2005 arrangert et nasjonalt naturtypeseminar i regi av Artsdatabanken. Her ble alle aspekter belyst, herunder hvilke behov som forelå fra samfunnet på dette området. Det ble raskt klart at det som virkelig trengtes var et solid vitenskapelig grunnlag for naturtyper som konsept. Dette grunnlaget måtte forankres i nasjonale fagmiljøer innenfor økologi. Professor Rune Halvorsen ved Naturhistorisk museum, UiO, ble så forespurt om å lede et slikt arbeid. Hans tilsvarende var at dette var en «umulig» oppgave, men at han skulle gjøre et forsøk. Halvorsen fikk støtte fra en faggruppe og utviklet et nytt klassifiseringssystem for natur og naturtyper. Dette ble lansert som «Naturtyper i Norge – NiN versjon 1.0» høsten 2009, og NiN ble et system som håndterte all naturvariasjon på ulike skalaer, fra substrater til landskap.

Et solid faglig verktøy

Gjennom lanseringen av NiN versjon 1.0, fikk Artsdatabanken et solid faglig

verktøy for å håndtere naturtyper og all økologisk variasjon i norsk natur. NiN omfatter naturtyper på land, i ferskvann og marine naturtyper, inkludert arktisk natur.

Med NiN fikk vi et «felles språk» mellom fagmiljøene og på tvers av økosystemene. NiN ble testet og gradvis tatt i bruk i kartleggings-sammenheng i norske verneområder og gjennom havbunnskartlegging i MAREANO-programmet. På landskapsnivået ble det utviklet kart ved utprøving av modellering. Videre blir NiN brukt i stadig større grad som standard for å beskrive arters økologiske krav og habitattilhørighet.

En første rødliste for naturtyper

Artsdatabanken har som mandat å lage rødlistene for både arter og naturtyper som er truet eller nært truet. I motsetning til arter, som har lang erfaring med rødlistene, manglet et gjennomprøvd rammeverk og metodikk for naturtyper. Her måtte Artsdatabanken i samarbeid med fagmiljøer i Norge og utenlands (bl.a. Finland) utvikle metodikk for risikovurderinger basert på NiN-systemet selv. Parallelt med det nasjonale arbeidet startet

også den internasjonale naturvern-organisasjonen IUCN tilsvarende utredningsarbeid for «Red listing of Ecosystems.» Artsdatabanken valgte derfor å ha en god dialog med IUCN da prosessen med dette startet i 2009.

Med utgangspunkt i et omforent kriteriesett og metodikk for hvordan NiN-systemet skulle brukes, ble en ekspertgruppe nedsatt tidlig i 2010 for å rødlistevurdere norske naturtyper. Resultatet ble presentert på vårparten 2011 på en lanseringskonferanse i Trondheim. Dette var Norges første offisielle rødliste for naturtyper.

Dette arbeidet har høstet stor interesse både nasjonalt og internasjonalt. Nasjonalt har rødlisten for naturtyper blitt brukt av forvaltningen bl.a. i nye nasjonale miljømål. Internasjonalt har resultatene fra Norge blitt tatt inn i IUCN's videre arbeid med utvikling av globale kriterier og metodikk for rødlisting av økosystemer/naturtyper.

Ny NiN-versjon i 2015

I perioden etter lansering av NiN versjon 1.0, har det blitt høstet mye erfaring både med kartlegging, faglige prinsipper og forbedringspotensialer generelt. For å kunne håndtere alle de faglige utfordringene, ble det i mai 2012 opprettet et vitenskapelig råd for NiN. Dette består av sentrale fagpersoner fra de vitenskapelige miljøene i Norge. Det ble tidlig klart at NiN må revideres til et enda mer robust faglig system i en versjon 2.0. Dette ble et viktig arbeid for Artsdatabanken i samarbeid med fagmiljøene i Norge, der mange var involvert gjennom ulike faggrupper fra 2013. Man la også opp til en omfattende brukerdiallog for å sikre at NiN ble et system som alle kunne dra nytte av. Våren 2015 var endelig den nye versjonen klar. Navnet er nå «Natur i Norge» (NiN, versjon 2.0).

Et av de viktigste behovene knyttet til videreutvikling av NiN har vært en bedre kartleggingsmetodikk. Dette

ble løftet som eget prosjektområde parallelt med utviklingen av type- og beskrivessystemet NiN. En egen kartleggingsveileder ble presentert samtidig med lanseringen av NiN 2.0.

«Kunnskapsløftet for norsk natur»

I 2015 ble en ny satsing på kartlegging av naturtyper lansert, av flere kalt «Kunnskapsløftet for norsk natur.» Her ble det lagt opp til et tett samarbeid mellom miljøforvaltningen og Artsdatabanken etter eksplisitt ønske fra Stortinget. NiN skal legges til grunn for kartlegging av norsk natur. Artsdatabanken skal som ledd i dette, utvikle en nasjonal kartinfrastruktur for naturtypedata og økologisk informasjon. Dette setter en ny agenda for årene fremover, der NiN vil utgjøre en vitenskapelig grunnmur i kunnskapsoppbygging om norske økosystemer. En faglig solid og forvaltningsnøytral plattform vil bane vei for flere sektorer som kan bidra med økt kunnskap for fremtida.

Arbeidet med naturtyper og økologi har også åpnet nye muligheter for Artsdatabankens arbeid på andre områder. Kunnskap om artenes krav til leveområder og deres rolle i økosystemene blir mer og mer etterspurt. Med NiN som verktøy, kan denne type kunnskap bygges systematisk. Også innenfor økologisk variasjon gir NiN muligheter for å etablere nye kartserier som viser norsk natur med data fra mange ulike kilder og samarbeidspartnere.

«Landbruksdirektoratet er opptatt av at naturkartlegging som har konsekvenser for forvaltning og miljøhensyn er basert på et vitenskapelig, verdinøytralt og etterprøvbart grunnlag. Dette har Artsdatabanken bidratt til gjennom utviklingen av NiN. Samtidig er NiN et rammeverk for kartleggingsdata med ulike formål som kan samles i en felles infrastruktur for naturtypedata, noe som vil bidra til at kunnskap om naturen kan brukes på en hensiktsmessig måte i alle forvaltningsledd.»

Jan Erik Nilsen,
Landbruksdirektoratet

«GBIFs infrastruktur er i dag avgjørende viktig for å fremme mobilisering av eksisterende kunnskap, og bidrar til ny kunnskap om naturmangfold verden over. Det gode samarbeidet mellom kunnskapsprodusentene, GBIF-noden og Artsdatabanken her hjemme har medført at Norge er blant de flinkeste land i klassen når det gjelder datadeling. Dette er en fjær i hatten for Norge på den internasjonale arena!»

*Per Backe-Hansen,
Norges Forskningsråd*

Artsdatabanken på banen – også internasjonalt

Artsdatabanken har et betydelig internasjonalt engasjement, og vi samarbeider med en rekke internasjonale aktører. Mange av våre produkter og tjenester er etterspurt utenfor Norges grenser, samtidig som vi selv drar stor nytte av samarbeidet på vår egen hjemmebane.

De viktigste temaene i det internasjonale samarbeidet

Å delta i internasjonal kunnskapsformidling, spesielt i forbindelse med deling av data på tvers av landegrenser, er en viktig del av Artsdatabankens virksomhet. Noen av de viktigste prosjektene og initiativene vi er involvert i er knyttet til

- gjennomføring av relevante internasjonale initiativer for datadeling
- utvikling av biodiversitetsinformasjon og kunnskapsformidling
- metodeutvikling for vurdering av tilstand og utvikling i naturmangfoldet

GBIF- en viktig global aktør

En av Artsdatabankens viktigste internasjonale samarbeidspartnere er GBIF (The Global Biodiversity Information Facility). Det er en åpen og fritt tilgjengelig infrastruktur for biodiversitetsdata som ble etablert av OECD i 2001. Gjennom GBIF kan alle få fri og åpen adgang til data om livet på jorda, noe som bl.a. gjør det mulig å drive forskning med utgangspunkt i store globale datasett. GBIF er organisert som et nettverk av nasjonale noder, organisasjoner og med et sentralt

sekretariat i København. Norge leverer data til GBIF gjennom en egen nasjonal node ved Naturhistorisk museum, UiO. Store mengder data fra Norge er delt internasjonalt som et resultat av godt samarbeid mellom Artsdatabanken og den nasjonale GBIF-noden. På dette området har Norge vært blant de fremste nasjoner. Norges delegasjon til GBIFs internasjonale styre ledes av Norges Forskningsråd.

EU BON- bygger et europeisk nettverk for data om naturmangfold

EU BON (The European Biodiversity Observation Network) er et stort EU-finansiert prosjekt med 30 partnere fra 18 land. Artsdatabanken er med som norsk partner. Målet er å bygge opp en europeisk infrastruktur som skal fremme standardisering og utveksling av data på tvers av landegrensene, og lette sammenstillinger og analyser med hensyn til status og utviklings-trekk i det europeiske naturmangfoldet. Denne europeiske "Biodiversitetsportalen" vil bli en del av et globalt nettverk (GEO BON). Dette nettverket vil bl.a. være et viktig kunnskapsgrunnlag for det internasjonale naturpanelet (IPBES) som ble etablert for tre år siden.

Fokus på rødlister

En av Artsdatabankens hovedoppgaver er å lage oversikter over arter og naturtyper som kan dø ut eller forsvinne (rødlister). I arbeidet med norske rødlister for arter bruker vi internasjonalt anerkjent metodikk som er utviklet av IUCN (International Union for Conservation of Nature). IUCN er nå også i ferd med å utvikle metoder for rødlistevurdering av naturtyper/økosystemer. Artsdatabanken har allerede publisert en rødliste for naturtyper i Norge, og bidrar nå med våre erfaringer i IUCNs arbeid med metodeutvikling på dette feltet.

Fremmede arter –en grenseoverskridende utfordring

Artsdatabanken holder også oversikt over hvilke fremmede arter som er påvist i Norge og vurderer risikoen for at artene har en negativ økologisk påvirkning på hjemlig natur. Resultatene deles internasjonalt og Artsdatabanken er norsk redaktør for GRIIS (Global Register of Introduced and Invasive Species), et initiativ som ledes av IUCNs Invasive Species Specialist Group. Artsdatabanken deltar også i EUs COST-aksjon om fremmede arter (Alien Challenge). Den legger til rette for økt kunnskapsinnsamling og – deling og skal bidra til kunnskapsbaserte beslutninger når det gjelder forvaltning av fremmede arter.

Encyclopedia of life (EOL) –livets leksikon

Dette er et spennende internasjonalt prosjekt som har som mål å presentere informasjon om alle jordas arter og livsformer på én nettportal. Encyclopedia of Life samarbeider med en rekke land og organisasjoner, og Artsdatabanken har inngått en samarbeidsavtale med EOL som innebærer at informasjon om norske arter gjøres tilgjengelig for verden, samtidig som vi får tilgang til å bruke informasjon fra EOL på våre egne nettsider.

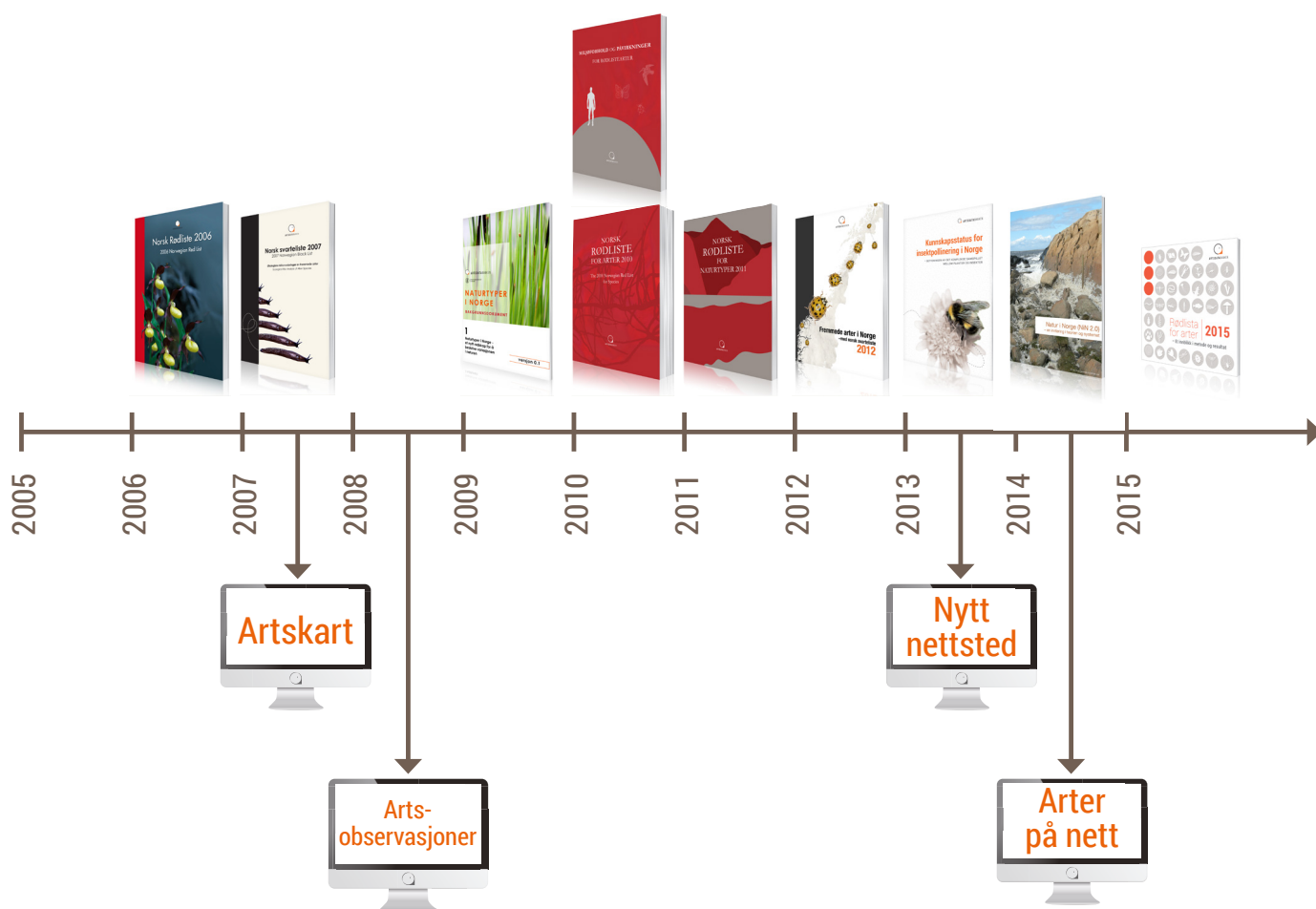
IPBES – det internasjonale panelet for naturmangfold

IPBES ble opprettet 2012 som et nytt vitenskapelig panel, tilsvarende klimapanelet, dette for å bedre kunnskapen om jordas økosystemer. Naturpanelet skal styrke samspillet mellom forskning og forvaltning gjennom utredninger og fremstilling av ny kunnskap. En viktig del av naturpanelets arbeid er kapasitetsbygging i utviklingsland på kunnskapsområdet.

Norge har bidratt med kompetanse og finansiering av flere pilotprosjekt for å utvikle denne delen under panelet. Artsdatabanken har deltatt i noen av disse, med vår kompetanse og erfaring på områdene biodiversitetsinformatikk og kunnskapsformidling.

Våre første 10 år

Følg oss på:

- www.artsdatabanken.no
- [Twitter](#)
- [Instagram](#)
- [Facebook](#)

Artsdatabanken

Kontaktadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Postadresse: 7491 Trondheim

E-post: postmottak@artsdatabanken.no

Tlf: +47 73 59 21 45